

จริยธรรม

— ในวิชาชีพ —

(Ethics of the Politicians)

นักการเมือง

รศ.ดร. วรียา ชินวรรณ

ดร. จิฑาธิ์ ศิริศรีณรงค์

จริยธรรม

— ในวิชาชีพ —

(Ethics of the Politicians)

นักการเมือง

รศ.ดร. วริยา ชินวรรณ
ดร. จิฑาธิ์ ศิริศรีเมธัช

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2558 จำนวน 1,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2 สิงหาคม 2563

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

จริยธรรมในวิชาชีพนักการเมือง / วรียา ชินวรรณโณ, จูฑารีย์ ศิริศิธรชัย. -- พิมพ์ครั้งที่ 1.--

นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558.

256 หน้า

1. นักการเมือง--จรรยาบรรณ. 2. นักการเมือง--แง่ศีลธรรมจรรยา--ไทย. 3. จริยธรรม.
4. จริยธรรมการเมือง. I. วรียา ชินวรรณโณ.

JQ1745. A55E8 ว329ร 2558

ISBN 978-616-279-772-9

ISBN (e-book) 978-616-443-476-9

อ้างอิง วรียา ชินวรรณโณ และ จูฑารีย์ ศิริศิธรชัย. (2558). จริยธรรมในวิชาชีพนักการเมือง.

นครปฐม : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

จัดทำโดย

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล

อาคารสำนักงานอธิการบดี ชั้น 4

999 ถ.พุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

โทร. 0-2849-6379 โทรสาร 0-2849-6247

ภาพปกโดย กฤชกร วงษ์ศรีษะ

คำนำ

กว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา กระแสโลกาภิวัตน์ ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม ประชากร การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา เทคโนโลยี และการสื่อสาร การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศ และกระทบ ต่อวิถีการดำเนินชีวิตและค่านิยมของประชาชน ดังจะเห็นได้จาก การเปลี่ยนแปลงของ สังคมไทยจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง จากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม จากสังคมพอเพียงเป็นสังคมทุนนิยม และก้าวสู่สังคมบริโภคนิยมในที่สุด ผวนกับความ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการขยายตัวของสื่อสังคมออนไลน์ ได้ส่งผลให้ การเปลี่ยนแปลงนี้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่าความเปลี่ยนแปลงทางสังคม อย่างรวดเร็วนี้ส่งผลกระทบต่อค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมของคนในสังคมปัจจุบัน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานสนับสนุน ทุนวิจัยหลักแห่งหนึ่งของประเทศ ตระหนักดีว่าประเทศชาติมีอาจพัฒนาไปได้ หากปัญหา ด้านคุณธรรม และจริยธรรมของคนในสังคมไม่ได้รับการฟื้นฟูและแก้ไข โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการที่ผู้ประกอบการวิชาชีพ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นบุคคลชั้นนำในสังคม ประกอบวิชาชีพ โดยไม่เข้าใจหลักจริยธรรม ในวิชาชีพของตนอย่างเพียงพอ หรือหย่อนมาตรฐาน ของหลักจริยธรรมในวิชาชีพของตน เพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนบางประการ กระทั่ง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อวิชาชีพ และกลายเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาประเทศ

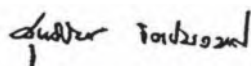
เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาวิกฤตจริยธรรมในสังคมไทยด้วยข้อมูล และความรู้ สกว. จึงสนับสนุนทุนวิจัยชุด "จริยธรรมในวิชาชีพ" แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.วิภา ชินวรรณ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยครอบคลุม 11 วิชาชีพสำคัญดังนี้

1. จริยธรรมในวิชาชีพกฎหมาย
2. จริยธรรมในวิชาชีพนักธุรกิจ
3. จริยธรรมในวิชาชีพทหาร

4. จริยธรรมในวิชาชีพนักการเมือง
5. จริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการพลเรือน
6. จริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ
7. จริยธรรมในวิชาชีพแพทย์
8. จริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล
9. จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
10. จริยธรรมในวิชาชีพครู
11. จริยธรรมในวิชาชีพอาจารย์

สกว. ยินดี และขอขอบคุณ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล ที่เล็งเห็นความสำคัญในการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของคนในสังคม โดยร่วมจัดพิมพ์ผลงานวิจัย งานวิจัยในชุดโครงการวิจัย "จริยธรรมในวิชาชีพ" ทั้ง 11 วิชาชีพ ออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนในครั้งนี้

ท้ายนี้ สกว. เชื่อมั่นว่างานวิจัยชุดนี้จะส่งผลให้ประชาชนและผู้ที่อยู่ในวิชาชีพต่างๆ ตระหนักถึงปัญหา และหาแนวทางฟื้นฟูจริยธรรมร่วมกัน เพื่อให้ประเทศไทยของเรา จักได้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นคงและยั่งยืน สืบต่อไป

ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ

ผู้อำนวยการ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คำนำ

ในระยะเวลาประมาณสี่ทศวรรษที่ผ่านมา สังคมไทยเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาธรรมะวันตกส่งผลให้สังคมไทยมีความเจริญทางด้านวัตถุ ประชาชนมีความสะดวกสบายในการดำรงชีพมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาว่า องค์ประกอบของสังคมเจริญก้าวหน้าอย่างไม่ประสานกลมกลืนกัน จึงทำให้เกิดช่องว่างในสังคมที่ยากจะประสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่านิยมทางวัตถุทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น แต่ค่านิยมทางจิตใจกลับลดความสำคัญลง สังคมไทยในปัจจุบันดูจะให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ นอกจากนี้ประเทศไทยได้รับวิทยาการตะวันตกหลายสาขามาใช้ในการพัฒนาประเทศทำให้มีนักวิชาชีพต่างๆ มากมายหลายสาขาวิชา แต่ในขณะเดียวกัน ก็เกิดปัญหาของความประพฤติที่เบี่ยงเบนจากจริยธรรมในวิชาชีพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากคนไทยห่างเหินจากศาสนา จริยธรรม และคุณธรรมมากขึ้นตามลำดับ

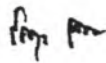
ปัญหจริยธรรมในวิชาชีพเหล่านี้มีลักษณะแตกต่างกันไปตามปัจจัยที่แตกต่างกัน ในแต่ละวิชาชีพ ประเด็นสำคัญที่พอจะสรุปได้คือ การที่ผู้ประกอบวิชาชีพไม่สามารถแบ่งแยกผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์สาธารณะออกจากกันได้ ก่อให้เกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) ในหลายสาขาวิชาชีพ เป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยที่จะต้องช่วยกันแก้ไขต่อไป

ประเด็นจริยธรรมในวิชาชีพจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก และสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งสมควรให้ความสำคัญในการเปิดสอนวิชาจริยธรรมในวิชาชีพ สำหรับมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมีปณิธานของมหาวิทยาลัยเป็น "ปัญญาของแผ่นดิน" นั้นมีการเปิดสอนวิชาจริยธรรมในวิชาชีพในหลายคณะของมหาวิทยาลัย และเนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยจึงส่งเสริมให้เกิดการวิจัยด้านคุณธรรมจริยธรรมมาโดยตลอด ทั้งนี้เพื่อนำผลของการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาของสังคมต่อไป

ในนามของมหาวิทยาลัยมหิดล ผมขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นอย่างมากที่ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

จริยธรรมในวิชาชีพ และได้ให้ทุนวิจัยแก่คณะวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในคณะ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วริยา
ชินวรรณ เป็นหัวหน้าโครงการ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนอาจารย์จาก
มหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่ได้ร่วมกันดำเนินการวิจัยเรื่องนี้จนเสร็จสมบูรณ์

พร้อมกันนี้ ผมขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สุวลักษณ์ สาธุมโนสพันธุ์
บรรณาธิการสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะกรรมการสำนักพิมพ์ทุกท่าน
ที่เห็นความสำคัญของเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพ และอนุมัติการจัดพิมพ์เผยแพร่
งานวิจัยนี้ออกสู่สาธารณชน ผมเชื่อมั่นว่าชุดโครงการวิจัย เรื่อง "จริยธรรมในวิชาชีพ"
จะมีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาจริยธรรมในวิชาชีพ ในสังคมไทยของเราได้อย่าง
เป็นรูปธรรมชัดเจน

ศาสตราจารย์นายแพทย์ รัชตะ รัชตะนาวิน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล

คำนิยม

รองศาสตราจารย์ ดร.วริยา ชินวรรณ นอกจากทำหน้าที่เป็นคณบดี คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว ยังทำหน้าที่ในฐานะของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและวิจัยทางสังคมศาสตร์จัดให้มีโครงการ **"จริยธรรมในวิชาชีพ"** ขึ้นในมหาวิทยาลัยมหิดล โดยศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพต่างๆ รวม 11 โครงการ พร้อมทั้งรับเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย **"จริยธรรมในวิชาชีพ"** และทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะผู้วิจัยชุดโครงการ **"จริยธรรมในวิชาชีพนักการเมือง"** อันเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและก่อให้เกิดปัญหาในการปกครอง และการบริหารราชการแผ่นดินมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน นับว่าท่านมีความกล้าหาญอย่างยิ่งที่รับทำงานซึ่งยากและสำคัญที่สุดนี้

อย่างไรก็ตาม คณะวิจัยซึ่งมีท่านเป็นหัวหน้าคณะก็ได้ผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ทำโครงการวิจัยได้สำเร็จลุล่วงอย่างดีที่สุดเท่าที่สถานการณ์อำนวยให้ โดยได้รับความร่วมมือจากนักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ จากกระทรวง ทบวง กรม และจากองค์กรอิสระ รวมทั้งนักวิชาการจากสถาบันต่างๆ ที่ให้ข้อคิดที่มีประโยชน์ ตลอดจนได้มีการเก็บข้อมูลในภาคสนามได้สำเร็จราบรื่น จนปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจและเป็นที่น่าชื่นชมยินดี เพราะสามารถวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมทางการเมืองของประเทศไทย ได้อย่างชัดเจนว่า ประเด็นการฉ้อราษฎร์บังหลวงนับเป็นปัญหาทางจริยธรรมที่รุนแรงในระดับมากที่สุด ซึ่งต้องจัดให้มีกลไกในการควบคุมอย่างเหมาะสม รวมทั้งนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาด้านจริยธรรมให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะมีส่วนช่วยในการปฏิรูปสังคมและประเทศไทยให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป

จึงขอขอบคุณและแสดงความชื่นชมต่อผลสำเร็จของโครงการวิจัย **"จริยธรรมในวิชาชีพนักการเมือง"** ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสังคมสืบเนื่องไปในอนาคตอันใกล้นี้แน่นอน

ศาสตราจารย์พิเศษ วิฑูรย์ เลี่ยนจำเริญ
กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

คำนำจากหัวหน้าโครงการวิจัย

“จริยธรรมในวิชาชีพ”

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมปิด การประกอบอาชีพในอดีตจึงเป็นการให้บริการแก่บุคคลในกลุ่มที่มีความคุ้นเคยกันดี มีวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และอุดมคติคล้ายคลึงกัน และด้วยเหตุที่รู้จักกันดีนี้เอง จึงมีความซื่อสัตย์ต่อกัน มีความเกรงใจและมีความเคารพซึ่งกันและกัน ดังเช่นในอดีตแพทย์ผู้รักษาโรคไปที่บ้านคนไข้ เพื่อดูแลรักษาคนไข้ในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ มีความรู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี จึงทำให้การประกอบอาชีพของแพทย์ดำเนินไปด้วยความรู้สึกเป็นมิตรไมตรี มีความเคารพซึ่งกันและกัน นับว่าเป็นมาตรการที่สามารถใช้ควบคุมการประกอบอาชีพ และควบคุมสังคมได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ในสมัยปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมโลกาภิวัตน์ ผู้คนประกอบอาชีพต่างๆ อย่างกว้างขวางและหลากหลาย อาชีพส่วนใหญ่กลายเป็นวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพต้องเข้ารับการศึกษอบรมในสถาบันต่างๆ จึงจะสามารถประกอบวิชาชีพนั้นๆ ได้ และมักมีใบปริญญาบัตรรับรองว่า ได้ผ่านการศึกษอบรมที่จะสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบวิชาชีพได้ในอนาคต ผู้ประกอบวิชาชีพ หรือที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า professional จะต้องประกอบวิชาชีพอย่างเต็มเวลา และอุทิศตนเองให้แก่วิชาชีพนั้นๆ โดยเต็มที (Silcock, ed, 1972: 13)¹ นอกจากนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพมีกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพเดียวกัน (peers) อีกมากมาย จนกระทั่งมีการจัดตั้งสมาคมวิชาชีพขึ้น และที่สำคัญที่สุด ผู้ประกอบวิชาชีพทุกคนจักต้องคำนึงถึงจริยธรรมในวิชาชีพของตน จะประกอบวิชาชีพของตนโดยคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเอง ก่อนประโยชน์ของผู้รับบริการในวิชาชีพของตนมิได้ หากแต่จะต้องแสวงหาหนทางที่จะพัฒนาวิชาชีพของตนให้เจริญก้าวหน้า รุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป เพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพนั้นๆ

¹ Silcock, T.H. (ed.). (1972), *Professional Structure in South East Asia*. Canberra: The Australian National University.

คำว่า "จริยธรรม" แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า ethics หรือ ethical rules หรือ ethical principles มาจากคำภาษากรีกว่า ethos ซึ่งแปลว่าอุปนิสัย ธรรมเนียม ที่ปฏิบัติกันมาช้านาน พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของ คำว่า "จริยธรรม" ไว้ว่า จริยธรรม หรือ จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลความประพฤติ ที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษา ส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้หรือไม่ก็ได้ (พจนานุกรม ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 289)²

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุตฺร ปยุตฺโต) ได้อธิบายความหมายของคำว่า "จริยธรรม" ไว้ว่า จริยธรรม มาจากคำว่า "พรหมจรรย์" หมายถึง ความประพฤติอันประเสริฐ หรือ ประพฤติ บริสุทธิ์อย่างพรหม การดำเนินชีวิตอันประเสริฐ การครองชีพอย่างประเสริฐ หรือความเป็นอยู่อย่างประเสริฐ ซึ่งในพุทธศาสนาหมายถึง มรรค คือ วิธีการปฏิบัติ สายกลาง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ บางครั้งเรียกว่า "ไตรสิกขา" คือ การ ศึกษา 3 ประการอันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ดังนั้น จริยธรรมหรือ พรหมจรรย์ มรรค และไตรสิกขา ทั้งหมดนี้เป็นทางปฏิบัติเพื่อนำมนุษย์ไปสู่จุดหมายในชีวิต (พระพรหม คุณาภรณ์, 2555: 533-534)³

พระราชชัยกวี (ภิกขุพุทธทาส อินทปัญโญ) กล่าวว่า "จริยธรรม" แปลว่า เป็นสิ่งที่ พึงปฏิบัติ จะต้องประพฤติ ส่วน "ศีลธรรม" นั้น หมายถึง สิ่งที่กำลังประพฤติอยู่ หรือ ประพฤติแล้ว จริยธรรม หรือ ethics อยู่ในรูปของปรัชญา คือ เป็นสิ่งที่ต้องคิดต้องนึก ส่วนเรื่องศีลธรรม หรือ morality นี้ต้องทำอยู่จริงๆ เพราะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า (พระราชชัยกวี, 2511: 4-5)⁴

ในซีกโลกตะวันตกนั้น โสเครตีส (Socrates, 470-399 ก่อน ค.ศ.) นักปรัชญา กรีกโบราณผู้มีชื่อเสียงเป็นคนแรกที่เริ่มวิเคราะห์ความหมายของคุณค่าทางจริยธรรม โดยการสนทนา (dialogue) กับบรรดาลูกศิษย์ของเขาเกี่ยวกับปัญหาเรื่องความดี

² ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนอินเตอร์พรีนซ์.

³ พระพรหมคุณาภรณ์. (2555). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลีธัมม.

⁴ พระราชชัยกวี. (2511). การสร้างเสริมจริยธรรมแก่เด็กวัยรุ่น. คณะครูโรงเรียนนวมิยวาทวิทยา จังหวัดนครราชสีมา พิมพ์เป็นธรรมบรณการในงานพระราชทานเพลิงศพ อาภายโยโพรพยาธาสีมาจารย์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม พระนคร วันที่ 20 เมษายน 2511.

ความยุติธรรม ความกล้าหาญ อย่างไรก็ตาม โสเครตีสมิได้ให้คำตอบที่แน่นอนเกี่ยวกับความหมายของคุณค่าทางจริยธรรมเหล่านั้น แต่ก็ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ถ้ามนุษย์ปราศจากค่าทางจริยธรรม การกระทำและความประพฤติของมนุษย์ก็จะเป็นสิ่งที่ไม่ชอบ และในเรื่องของจริยธรรมนี้สิ่งที่จะขาดเสียมิได้ก็คือ การรู้จักไตร่ตรองทางปัญญา (Earle, W. 1992: 3-9)⁵ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีปัญญาจึงควรจะรู้จักไตร่ตรองด้วยปัญญา จึงจะทำให้มนุษย์สามารถเข้าถึงหลักการทางจริยธรรมที่เป็นหลักสากลสำหรับมนุษย์ได้

เพลโต (Plato, 427-347 ก่อน ค.ศ.) ซึ่งเป็นศิษย์ของโสเครตีส กล่าวถึงเรื่องคุณธรรมไว้ว่า บุคคลที่เป็นผู้มีความดีมีคุณธรรมย่อมกระทำการกิจกรรมต่างๆ ด้วยเหตุผลเสมอ ปัญญาจึงเป็นคุณธรรมที่เป็นรากฐานของคุณธรรมทั้งหมด⁶ ฉะนั้นมนุษย์ผู้มีความดีมีปัญญาจึงเป็นมนุษย์ผู้มีความดีมีคุณธรรม เพลโตมีความเห็นสอดคล้องกับโสเครตีสในเรื่องจริยธรรมว่า ปัญญา คือ คุณลักษณะพิเศษของมนุษย์ และปัญญานี้เองที่สามารถพามนุษย์ไปสู่ความเป็นจริงที่แท้ได้ (Earle, W. 1992: 187-190)⁷

มองเตสกีเออ (Montesquieu, 1689-1755 ก่อน ค.ศ.) นักปรัชญาการเมืองชาวอิตาลีเป็นผู้มีชื่อเสียงได้กล่าวว่า จริยธรรมเป็นอุดมการณ์หรือมาตรฐาน ความประพฤติของมนุษย์ที่เป็นจุดมุ่งหมายเพื่อความดีสูงสุด เพื่อต่อสู้หรือขัดแย้งกับสิ่งที่เรียกว่า เป็นความผิดความเลว ความชั่วร้าย หรือความโง่เขลา (วิภาวรรณ ตูยานนท์, 2428: 7)⁸ ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพทุกวิชาชีพจึงจำเป็นที่จะต้องมีความจริยธรรมในการประกอบกิจการงานทุกอย่าง

Cambridge Advanced Learner's Dictionary ให้ความหมายของคำว่า "จริยธรรม" ไว้ว่า จริยธรรม คือ ระบบความเชื่อซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มชน ซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบซึ่งมีศีลธรรมเป็นพื้นฐาน (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2008: 478)⁹

⁵ Earle, W. (1992). Introduction to Philosophy. New York: McGraw-Hill Inc.

⁶ คุณธรรม (virtue) หมายถึง คุณงามความดี หรือหมายถึงความเคยชินในการประพฤติดี (กิริติ บุญเจือ). (2534). *ปรัชญาสำหรับผู้เริ่มเรียน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

⁷ Earle, W. op.cit.

⁸ วิภาวรรณ ตูยานนท์. (2528). *มองเตสกีเออ เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

⁹ Cambridge Advanced Learner's Dictionary. (2008). Cambridge: Cambridge University Press.

ดังนั้นหากจะกล่าวโดยสรุป นักปราชญ์ทั้งตะวันออกและตะวันตกลงความเห็นคล้ายๆกันว่าจริยธรรมคือหลักการที่มนุษย์ในสังคมควรยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขในสังคมนั้นเอง และในการทำงาน หรือการประกอบวิชาชีพของมนุษย์ มนุษย์จำเป็นจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมในการงานหรือการประกอบอาชีพ เพราะในการประกอบวิชาชีพส่วนใหญ่ เป็นการให้บริการแก่สังคมจำเป็นต้องมีผู้รับบริการ ผู้ประกอบวิชาชีพ หรือผู้ให้บริการซึ่งจะต้องเป็นผู้มีจริยธรรมสูง ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับบริการและสังคมโดยรวม ตลอดจนสนองตอบความต้องการของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพของตนเป็นสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพจึงมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพไว้อย่างชัดเจน โดยส่วนใหญ่แล้วจะกำหนดว่าต้องสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาชีพนั้นๆ และได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรเป็นหลักฐาน กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพนั้นๆ ตลอดจนจัดตั้งองค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ ซึ่งตามกฎหมายไทยมีอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ การจัดตั้งสมาคมวิชาชีพ หรือ สภาวิชาชีพ เช่น เนติบัณฑิตยสภา ครูสภา แพทยสภา สภาการหนังสือพิมพ์ สภานายความ สภาการพยาบาล เป็นต้น หรืออาจจะตั้งเป็นคณะกรรมการก็ได้ แต่มีข้อสังเกตว่า ในกรณีของคณะกรรมการนั้นจะมีลักษณะเป็นเรื่องย่อยของวิชาชีพ มากกว่าที่จะเป็นทั้งวิชาชีพรวมกัน เช่น คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี คณะกรรมการควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ เป็นต้น

ทั้งนี้โดยองค์กรเหล่านี้ มีหน้าที่คอยสอดส่องดูแล และควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีอำนาจสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาว่าประพฤติดนละเมิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ตลอดจนการลงโทษผู้ประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ด้วยการว่ากล่าวตักเตือนภาคทัณฑ์สั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือเพิกถอนใบอนุญาต ตามสมควรแก่กรณี

จะเห็นได้ว่าเกือบทุกวิชาชีพมีจริยธรรมในวิชาชีพกำกับทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานคุณภาพของการบริการ ตลอดจนความมั่นคงของสมาชิกในวิชาชีพ ทั้งนี้โดยมีการจัดตั้งองค์กร หรือหน่วยงาน เช่น สมาคมวิชาชีพ (professional association)

หรือสภาวิชาชีพ (professional council) เพื่อให้การประกอบวิชาชีพดำเนินไปอย่างมีมาตรฐาน สมศักดิ์ศรีของวิชาชีพ ประชาชนผู้ใช้บริการได้รับความปลอดภัย สะดวก รวดเร็ว ตลอดจนได้รับประโยชน์จากบริการในวิชาชีพอย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตเป็นอันมาก และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนกระทั่งความเจริญทางจิตใจตามไม่ทัน ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวนี้ สืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพเป็นระบบเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เช่นเดียวกับประเทศตะวันตกในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ส่งผลกระทบให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการพัฒนาไปในแนวทางวัตถุนิยม และบริโภคนิยม กระแสวัฒนธรรมวัตถุนิยมและบริโภคนิยมที่สังคมไทยรับมาในช่วงกว่า 60 ปีมานี้ ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในการดำเนินชีวิต การศึกษา การแต่งกาย รูปแบบของบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ตลอดจนพฤติกรรมกรรมการประกอบอาชีพต่างๆ ด้วย มีการให้ความสำคัญกับวัตถุและการบริโภคเป็นอย่างมาก และเนื่องจากเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่จะให้ได้มาซึ่งวัตถุ ปรากฏว่าส่วนใหญ่ของคนในสังคมไทยขณะนี้ล้วนมีสาเหตุมาจากความต้องการเงินด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นจึงมีการประพฤติเบี่ยงเบนจากจริยธรรมของคนในวิชาชีพต่างๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อต้องการผลประโยชน์ในรูปของเงินนำไปสู่ปัญหาจริยธรรมในวิชาชีพต่างๆ ซึ่งยากต่อการแก้ไขเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ ชุดโครงการวิจัยเรื่อง "จริยธรรมในวิชาชีพ" จึงมีวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการดังนี้ ประการที่หนึ่ง มุ่งที่จะศึกษาพัฒนาการของหลักจริยธรรมในวิชาชีพต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประการที่สอง ศึกษา วิเคราะห์ปัญหาทางจริยธรรมในวิชาชีพต่างๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร ตลอดจนผลกระทบของปัญหาเหล่านี้ที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน ประการที่สาม วิเคราะห์กลไกที่จะควบคุมการประพฤติเบี่ยงเบนจากจริยธรรมของบุคคลในวิชาชีพต่างๆ และประการสุดท้าย เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ชุดโครงการดังกล่าว ประกอบด้วย โครงการวิจัยย่อยเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพต่างๆ 11 โครงการ ดังนี้

1. จริยธรรมวิชาชีพนักกฎหมาย ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ และคณะ
2. จริยธรรมวิชาชีพนักธุรกิจ รองศาสตราจารย์จินตนา บุญบงการ และคณะ
3. จริยธรรมวิชาชีพทหาร พลโทศานิต สร้างสมวงษ์ และคณะ
4. จริยธรรมวิชาชีพการเมือง รองศาสตราจารย์ ดร.วริยา ชินวรรณโณ และคณะ
5. จริยธรรมวิชาชีพข้าราชการ รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ
6. จริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ พลตำรวจตรีอดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ และคณะ
7. จริยธรรมวิชาชีพแพทย์ นายแพทย์วิรัช พุ่มศิริกุล และคณะ
8. จริยธรรมวิชาชีพพยาบาล รองศาสตราจารย์ ดร.มณี อาภานันท์กุล และคณะ
9. จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน พันตำรวจโท รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ อนันต์โท และคณะ
10. จริยธรรมในวิชาชีพครู อาจารย์ ดร.วินันท์กานต์ รุจิภักดิ์ และคณะ
11. จริยธรรมในวิชาชีพอาจารย์ อาจารย์ ดร.ประทีป นัตรสุภางค์ และคณะ

ในนามของคณะวิจัย ดิฉันขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ที่เห็นความสำคัญของเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพ และได้ให้ทุนแก่คณะวิจัยซึ่งประกอบด้วยบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในแต่ละวิชาชีพ จากสถาบันต่างๆ มาร่วมมือร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คณะวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยดังกล่าวจะนำไปสู่การตระหนักถึงปัญหาทางจริยธรรมในวิชาชีพที่เกิดขึ้นในสังคมไทย นอกจากนี้ คณะวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาซึ่งคณะวิจัยได้เสนอไว้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติต่อสังคมไทยโดยรวม และปรากฏผลเป็นการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน อันเป็นความปรารถนาสูงสุดของคณะวิจัยทุกคน

รองศาสตราจารย์ ดร.วริยา ชินวรรณโณ

คณบดีคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง "จริยธรรมในวิชาชีพ"

สารบัญ

	หน้า
1. บทนำ	1
2. ความสำคัญของการเมือง นักการเมือง และจริยธรรมของนักการเมือง	15
3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักการเมือง และปัญหาจริยธรรมของนักการเมือง	59
4. สภาพการณ์ทางจริยธรรมของนักการเมืองไทย	105
5. กลไกควบคุมจริยธรรมนักการเมืองไทย	133
6. แนวทางการพัฒนาจริยธรรมนักการเมืองไทย	143
7. พลังคุณธรรมนำสังคมไทย	155
8. บทส่งท้ายและทบทวนสู่การปฏิรูปจริยธรรมนักการเมืองไทย	195
บรรณานุกรม	219
ดัชนี	227
ประวัติผู้เขียน	233

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1	
กระบวนการดำเนินการตรวจสอบจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยผู้ตรวจการแผ่นดิน	97
แผนภาพที่ 4-1	
สภาพการณ์ทางจริยธรรมของนักการเมืองไทย	121
แผนภาพที่ 7-1	
แนวทางการใช้พลังคุณธรรมนำสังคม	164

สารบัญแนบภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 6.1 ภาคส่วนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาและการพัฒนาจริยธรรม
นักการเมือง

149

1

บทนำ

บทที่หนึ่ง

บทนำ

1. คำนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

สังคมไทยในปัจจุบันประสบปัญหาสำคัญๆ หลายประการ แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ ปัญหาทางการเมือง ในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายครั้ง นับตั้งแต่การฉ้อราษฎร์บังหลวงของนักการเมือง การใช้ตำแหน่งทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องในทางมิชอบ การรับสินบน ในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "หยุดวิกฤตปัญหาคอร์รัปชัน" ซึ่งจัดขึ้นโดยคณะกรรมการวิจัย และพัฒนา วุฒิสภาร่วมกับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ศาสตราจารย์ วิชา มหาคุณ กล่าวว่า สถานการณ์ทุจริตที่ ป.ป.ช. รับผิดชอบนั้นมีปัญหารุนแรงที่สุด 2,933 คดี คือ การทุจริตใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ การละเว้นการปฏิบัติ การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ รองลงไปคือ การทุจริตทำลายสภาพแวดล้อม 371 คดี การเสนอราคาต่อหน่วยของรัฐ 293 คดี (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ 57 สัปดาห์ที่ 15, 2553, 41)

ส่วนใหญ่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีเหล่านี้เป็นนักการเมือง หรือ เรียกว่าเป็นทางการว่าสมาชิกวุฒิสภา และข้าราชการที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งอันที่จริงผู้ที่เข้ามารับผิดชอบการบริหารประเทศชาติบ้านเมือง สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมในระดับสูง เพราะเป็นบุคคลสาธารณะ ได้รับการไว้วางใจจากประชาชนให้เป็นตัวแทนของพวกเขาในการใช้สิทธิ์ใช้เสียงในรัฐสภา แต่ในเมื่อนักการเมืองประพฤติเบี่ยงเบนจากจริยธรรม ประเทศชาติจึงประสบปัญหา

วิกฤตทางการเมือง เกิดความขัดแย้งซึ่งนำไปสู่การแตกแยกในบรรดานักการเมือง และพรรคการเมือง และในที่สุดนำไปสู่การแตกแยกของประชาชน

จริยธรรม แปลมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า ethics หรือ ethical rules หรือ ethical principles มาจากคำว่า ethos ในภาษากรีก แปลว่า อุปนิสัย ธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน หรือหมายถึงศีลธรรมของกลุ่มคน (group morality) ในอดีตสังคมไทยมักใช้คำว่า ศีลธรรม เมื่อกล่าวถึงจริยธรรม ส่วนคำว่า "วิชาชีพ" หมายถึง การประกอบอาชีพเต็มเวลา โดยทั้งนี้ ผู้ประกอบอาชีพจะต้องได้รับการฝึกฝนอบรมวิชาชีพนั้นมาก่อน ในสถาบัน การศึกษาต่างๆ และในสาขาของวิชาชีพนั้นโดยตรง จึงจะสามารถประกอบวิชาชีพ ได้อย่างเชี่ยวชาญ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า อย่างที่เป็น "มืออาชีพ"

ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า จริยธรรมในวิชาชีพ หมายถึง หลักความประพฤติ อันเหมาะสม แสดงถึงการประกอบวิชาชีพด้วยความดีงาม คำนึงถึงจริยธรรม ของวิชาชีพ ซึ่งกลุ่มบุคคลในแต่ละสาขาวิชาชีพได้ช่วยกันจัดทำขึ้นไว้เป็นหลัก เพื่อให้คนในวิชาชีพนั้นๆ ได้ถือปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อธำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิ ในวิชาชีพของตนตลอดจนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศโดยรวมด้วย จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่นักการเมืองซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการ บริหารประเทศควรทำงานด้วยความมีจริยธรรม

1.2 สภาพของปัญหา

การที่สมาชิกรัฐสภาไทย หรือนักการเมืองประกอบอาชีพการเมือง หรือ บางครั้งใช้คำว่า "เล่นการเมือง" โดยปราศจากจริยธรรมกำกับ จึงก่อให้เกิด ปัญหาสำคัญหลายประการในวงการ การเมืองไทย นับตั้งแต่การทุจริต การฉ้อ ราษฎร์บังหลวงของนักการเมือง การใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้ แก่ตนเอง ญาติพี่น้อง และพวกพ้อง โดยไม่คำนึงถึงกติกาของสังคมไปจนถึง การขาดการประจักษ์รัฐสภา มีการเผยแพร่ข้อมูลว่าสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร และ

สมาชิกรัฐสภา ขาดการประชุมเกิน 3 ครั้ง ในรอบปี พ.ศ. 2552 ซึ่งโดยหลักการแล้วจะต้องหมดสมาชิกภาพการเป็น สส. และ สว. แต่ไม่พบว่า มีการลงโทษบุคคลเหล่านี้แต่ประการใด

นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่อง การที่ประชาชนไม่มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับนักการเมือง ซึ่งเป็นตัวแทนของพวกเขาได้อย่างครบถ้วนเท่าที่ควรจะเป็น ถึงแม้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 259 ระบุว่า*

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง ซึ่งได้แก่ 1) นายกรัฐมนตรี 2) รัฐมนตรี 3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4) สมาชิกวุฒิสภา 5) ข้าราชการการเมืองอื่น 6) ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

แต่กระนั้น ประชาชนได้รับทราบข้อมูลเหล่านี้อย่างจำกัด โดยผ่านสื่อมวลชนต่างๆ เท่านั้น ไม่มีโอกาสได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนตามที่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ ส.ส.และ ส.ว. ซึ่งทำงานการเมืองปฏิบัติหน้าที่โดยขาดหลักจริยธรรม และไม่โปร่งใส ส.ส.บางคนมีพฤติกรรมทางการเมืองที่เบี่ยงเบนจากจริยธรรม แต่ก็ยังได้รับเลือกเป็น ส.ส.หลายสมัย เพราะประชาชนไม่มีโอกาสได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบุคคลเหล่านี้ได้เลย

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีสาระสำคัญประการหนึ่งที่มุ่งแก้ไขปัญหาการผูกขาดอำนาจรัฐ และการใช้อำนาจรัฐอย่างไม่เป็นธรรม ตลอดจนการดำเนินการทางการเมืองที่ขาดความโปร่งใส

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช พ.ศ. 2550 ได้รับการยกเลิกโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

ปราศจากจริยธรรม และระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ล้มเหลว จึงมีบทบัญญัติที่มุ่งเน้นให้ประเทศมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส มีจริยธรรม จึงได้กำหนดไว้ในหมวด 13 จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรา 244 ได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และตามหมวด 3 มาตรา 270 และมาตรา 279 เป็นบทบัญญัติเดียวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีกลไก คือ ให้มีการจัดทำประมวลจริยธรรมเพื่อเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท พร้อมทั้งกลไก ระบบการดำเนินงาน และการลงโทษ เพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อันที่จริงนั้น มีนักการเมืองที่ทำงานการเมืองอย่างมีจริยธรรมเป็นจำนวนมาก แต่เรายังคงมีนักการเมืองที่มีความประพฤติเบี่ยงเบนจากจริยธรรมจำนวนมาก ที่ไม่ได้รับการลงโทษตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ การฉ้อราษฎร์บังหลวงยังคงมีอยู่ทั่วไป ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศชาติไม่สามารถบรรลุผลโดยเต็มที่

1.3 กรอบความคิดการวิจัย

การศึกษาสภาพการณ์ทางจริยธรรมและกลไกควบคุมการประพฤติปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักการเมืองจะทำให้เกิดความเข้าใจและหยั่งรู้ถึงรูปแบบพฤติกรรมที่นักการเมืองเลือกที่จะประพฤติภายใต้กรอบหรือเบี่ยงเบนไปจากจริยธรรม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติ กลไกควบคุมที่ใช้อยู่ กระบวนการและประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ความเข้าใจและการหยั่งรู้ที่เกิดขึ้นนี้จะช่วยในการหาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมนักการเมือง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักจริยธรรมนักรการเมือง

2.2 เพื่อเข้าใจสภาพการณ์ปัจจุบันทางจริยธรรมของนักรการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย

2.3 เพื่อศึกษาและทบทวนกลไกที่ใช้ควบคุมการประพฤติปฏิบัติภายใต้กรอบจริยธรรมของนักรการเมือง

2.4 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมนักรการเมือง

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา: งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมและกลไกที่ใช้ควบคุมการประพฤติปฏิบัติที่มีจริยธรรมของนักรการเมือง เพื่อหาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมที่จะเสริมสร้างความประพฤติที่ดีที่ถูกต้องของนักรการเมือง

3.2 ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย: การศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การเสวนากลุ่ม (Focused Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3.3 ขอบเขตด้านประชากร: สมาชิกวุฒิสภาไทย (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา) หน่วยงาน/องค์กรอิสระ ผู้เคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิในสังคมการเมือง นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาอาชีพต่างๆ ที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของสมาชิกวุฒิสภา โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามระเบียบวิธีวิจัยและกระบวนการการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ สมาชิกวุฒิสภาไทย (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา) จำนวนทั้งหมดรวม 630 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการคัดเลือกแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน แบบสอบถามที่ได้รับกลับมามีจำนวน 203 ชุด ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้จำนวน 201 ชุด คิดเป็นร้อยละ 32 ของจำนวนประชากรที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาไทย จึงถือจำนวนนี้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการจัดเสวนากลุ่ม 2 ครั้ง และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และกึ่งเจาะจง (semi purposive sampling) รวมประชากรจากการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งหมด 76 คน (จากการเสวนากลุ่มครั้งที่ 1 จำนวน 22 คน จากการเสวนากลุ่มครั้งที่ 2 จำนวน 23 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 31 คน)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยใช้การผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ขั้นตอนในการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ: ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การเสวนากลุ่มครั้งที่ 1 ภายใต้หัวข้อการเสนาเรื่อง "จริยธรรมนักการเมือง"

2. การเสวนากลุ่มครั้งที่ 2 ภายใต้หัวข้อการเสนาเรื่อง "อัตลักษณ์การเมืองไทย ทำอย่างไรจะดำรงไว้ซึ่งจริยธรรม"

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก